

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž-309/1998-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Katice Jelić, kao predsjednice vijeća, te Milana Petranovića, mr. Branka Zmajevića, Senke Klarić-Baranović i Zlate Lipnjak-Bosanac, kao članova vijeća i tajnice u vijeću - sudske savjetnice Sanje Katušić-Jergović, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. S. S. i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 122. OKZRH i dr., odlučujući o žalbama optuženih i državnog odvjetnika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Splitu od 4. srpnja 1997. godine br. K-68/96, u sjednici održanoj 25. svibnja 2000., saslušavši zamjenika državnog odvjetnika Republike Hrvatske Vladimira Turka,

presudio je:

I. Djelomično se prihvaća žalba opt. N.R., a povodom te žalbe i po službenoj dužnosti, preinačuje se pobijana presuda u pravnoj oznaci djela i odluci o kazni te izriče da je optuženik djelom opisanim u izreci te presude počinio kazneno djelo iz čl. 187. st. 2. KZ za koje se po čl. 187. st. 2. KZ osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci i u koju kaznu mu se po čl. 63. st. 1. KZ uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 17. rujna 1996. godine, pa nadalje.

II. U ostalom se dijelu žalba opt. N.R. a žalbe opt. S.S. i opt. M.B. te žalba državnog odvjetnika u cijelosti odbijaju, te se u pobijanom i nepreinačenom dijelu potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom, donijetom u odnosu na opt. S.S. i M.B., na temelju čl. 290. st. 3. ZKP u odsutnosti ovih optuženika, opt. S.S. i M.B. proglašeni su krivima da su na način i pod okolnostima opisanim u izreci te presude počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. u svezi čl. 20. OKZRH za koje su osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina, svaki, dok je opt. N.R. proglašen krivim zbog kaznenog djela organiziranja grupe i poticanja na počinjenje genocida i ratnih zločina iz čl. 123. st. 2. u svezi st. 1. OKZRH, za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i u koju kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 17. rujna 1996. godine, pa nadalje.

Protiv te presude žalbe su podnijeli optuženici i državni odvjetnik.

Opt. S.S. u žalbi podnijetoj po branitelju D.M., odvjetniku iz S., se žali zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i predlaže, da se pobijana presuda ukine ili preinači i on za terećeno kazneno djelo oslobodi od optužbe.

Opt. M.B. u žalbi podnijetoj po branitelju T.D., odvjetniku iz S., se žali zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i predlaže, da se pobijana presuda ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Opt. N.R., u osobno podnijetoj žalbi i u žalbi podnijetoj po branitelju L.Š., odvjetniku iz Z., se žali zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja te predlaže, da se pobijana presuda ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske se žali zbog odluke o kazni u odnosu na opt. N.R. te predlaže, da se pobijana presuda u odnosu na ovog optuženika preinači na način da mu se izrekne kazna zatvora u znatno duljem trajanju.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske nakon razmatranja spisa, na temelju čl. 360. st. 2. ZKP/93 pismeno je predložio da se žalbe optuženih odbiju kao neosnovane a da se prihvati žalba državnog odvjetnika i postupi sukladno tom žalbenom prijedlogu.

Kod takovog je prijedloga državni odvjetnik ostao i na sjednici vijeća kojoj nije pristupio uredno pozvani branitelj opt. N.R., L.Š., odvjetnik iz Z., pa je sjednica održana u njegovoj odsutnosti, dok nazočnost opt. N.R. koji je u pritvoru nije osigurana, jer vijeće nije našlo da je to svrhovito (čl. 361. st. 2. i 4. ZKP/93).

Žalba opt. N.R. je djelomično osnovana, dok žalbe opt. S.S. i opt. M.B. te državnog odvjetnika nisu osnovane.

Na žalbe opt. S.S. i opt. M.B.

Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u žalbama optuženih S.S. i M.B. istaknut je osnovni prigovor manjkavosti utvrđenog činjeničnog stanja kao posljedici nedostupnosti ovih optuženika i s tim u svezi nepostojanja njihovih obrana. Obrana pak opt. N.R. iznijeta u istrazi a koju je sud prvog stupnja nekritički prihvatio, istina predstavlja terećenje ovih optuženika, ali ona nije i ne može sama za sebe predstavljati dovoljan dokaz za nedvojbenu zaključak o počinjenju terećenog kaznenog djela od strane ovih optuženika i o njihovoj kaznenoj odgovornosti. Ovo tim prije kada se ima u vidu da je opt. N.R. na glavnoj raspravi izmijenio svoju obranu tvrdeći da su djelatnici policije, pri njegovoj obradi u stvari njegovu obranu sami unaprijed osmislili i pripremili koju je onda on pod njihovim pritiskom i u strahu iznio istražnom sudu.

Međutim, nasuprot takovim prigovorima ovih žalitelja, kada je pravomoćnim rješenjem odlučeno da se optuženicima ima suditi u odsutnosti, unatoč nedostupnim obranama, sud prvog stupnja je potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje te s pravom zaključio da su optuženici na način opisan u izreci presude počinili terećeno kazneno djelo i za takovo svoje stajalište u obrazloženju presude iznio je valjane i dostatne razloge koje u

cijelosti prihvaća i ovaj sud.

Prije svega, ispravna je prosudba suda prvog stupnja da nema govora o tomu da bi obrana opt. N.R. koju je on iznio istražnom sucu bila unaprijed pripremljena i optuženiku naturena ili data u strahu, budući da to najočitije demantira zapisnik o ispitivanju ovog optuženika od dana 18. rujna 1996. godine na listu 31-34 spisa.

Naime, njegova obrana sadrži takove okolnosti i detalje koji su mogli biti poznati samo osobi koja o događaju ima neposrednih saznanja a po načinu iznošenja evidentno je da je data u slobodnom iznošenju i u nazočnosti optuženikovog branitelja, koju je konačno optuženik kao svoju bez ikakvih primjedbi na sadržaj zapisnika i potpisao.

Prema tomu, kada je opt. N.R. na način gore iznesen iznio svoju obranu istražnom sucu i između ostalog za opt. S.S. kazao da je upravo od njega čuo kako je i zašto ubio hrvatskog zarobljenog vojnika, i da je od opt. M.B. također osobno čuo kako je i on u istog vojnika pucao, onda je s obzirom da su optuženici dobro poznati opt. N.R. jer su njegovi mještani tako da je svaka zabuna u osobi isključena, te povezano s objektivnom činjenicom proizišlom iz nalaza liječnika obducenta o načinu i sredstvu usmrćenja hrvatskog vojnika M.H., čiji je leš u jednoj provaliji planine S. poslije četiri mjeseca od događaja stvarno i nađen, te povezano s uvjerljivim iskazima svjedoka, kako A.S. i M.K. iz iste grupe zarobljenih vojnika, tako i svjedoka B.K. i A.K., mještana P. sa kojima je oštećenik M.H. kao zarobljenik neko vrijeme proveo, prije nego što je od strane optuženih kao vodič odveden i kasnije usmrćen, bilo osnova za nedvojben zaključak da su optuženici kao pripadnici izviđačko-diverzantsko terorističke skupine počinili terećeno kazneno djelo na način na koji je to opisano u izreci pobijane presude.

Nema naime nikakove dvojbe, da se radi o skupini koja je formirana radi vršenja u zakonu navedenih kaznenih djela iz čl. 119. do 122. OKZRH, odnosno genocida i tri ratna zločina budući da je o tomu, o poimence navedenim pripadnicima takove skupine, o ciljevima iste i konkretnim akcijama obuhvaćenim njezinim planom vrlo određeno i konkretno iskazivao upravo opt. N.R. izričito navodeći "cilj je akcije bio da se obidu hrvatska sela na ovom području, popale, razore, a stanovništvo uništiti, poklati."

Prema tomu, očito je, da su optuženici bili svjesni da pripadaju upravo takovoj skupini, pri čemu za utvrđivanje postojanja skupine nije bitno je li skupina ima mogućnost poduzeti baš sve akcije predviđene planom odnosno je li u mogućnosti da ih izvrši.

Međutim, kada je istovremeno utvrđeno, kao što je to baš u konkretnom slučaju u odnosu na opt. S.S. i M.B., da su oni kao pripadnici zločinačke skupine koja je imala u planu vršenje u zakonu taksativno navedenih kaznenih djela, naprijed spomenutih, izvršili jedno od tih kaznenih djela proizišlo iz zločinačkog plana, ovdje ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH, onda je sud prvog stupnja nadalje ispravno postupio kada je optuženike proglasio krivim za samostalno kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, neovisno o tomu što oni još nisu proglašeni krivima i za samu pripadnost takovoj skupini.

Slijedom iznijetog proizlazi, da je sud prvog stupnja potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje pa žalbe ovih optuženih iz tog žalbenog osnova nisu mogle biti prihvaćene.

Na žalbu opt. N.R.

Tvrđnje ovog optuženika da je sud prvog stupnja počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 11. ZKP/93, jer da presuda nema uopće razloga i da u istoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, te da postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude u odnosu na sadržaj izreke presude, nije ničim konkretizirana.

Naprotiv, sud prvog stupnja je dostatno i bez ikakve proturječnosti obrazložio u čemu nalazi element počinjenog kaznenog djela iz čl. 123. st. 2. OKZRH od strane ovog optuženika.

Istina, optuženik je izmijenjenom optužnicom terećen i proglašen krivim za samu pripadnost skupini, zajednici više lica čija je djelatnost usmjerena na vršenje kaznenog djela genocida i ratnih zločina i koji zna (a dovoljno je i da s osnovom samo pretpostavlja) da ta skupina ima u planu vršenje tih kaznenih djela. Pri tomu čak i ne mora znati koje će konkretne akcije u tom pravcu skupina poduzeti i kako će se one odvijati, niti koliko će dugo trajati djelatnost skupine. Također nije bitno ni ime skupine, niti eventualno javno deklariranje njezinog imena i sadržaja djelatnosti, već je odlučujuća njezina prava namjena, i da je njezin pripadnik svjestan postojanja takove zajednice više lica koja je usmjerena na vršenje navedenih kaznenih djela te da on izražava svoju volju da učestvuje u akcijama takove skupine. Također nije bitno kako je ta volja izražena, to može biti izričito pristajanje ali i faktično uključivanje u djelatnost. A da je opt. N.R. znao o kakovoj se skupini radi i da je bio njezin pripadnik, više nego je očito, imajući upravo u vidu sve ono što je ovaj optuženik iznio u svojoj obrani istražnom sucu, o čemu je već naprijed bilo govora, kao i iz faktičnog postupanja kada je skupinu dovezao na mjesto događaja radi činjenja tih djela i kasnije vratio na početni položaj u G.

Prema tomu, u čl. 123. st. 1. i st. 2. OKZRH radi se o kaznenim odredbama za organiziranje radi počinjenja kaznenih djela genocida i tri kaznena djela ratnog zločina (st. 1.) i pripadnost toj grupi (st. 2.), pa su pripreme radnje podignute na razinu samostalnog kaznenog djela.

Druga je stvar što se iz daljnjeg faktičnog postupanja optuženika na mjestu događaja, opisanog u izreci, može i dalje zaključivati o njegovom aktivnom učešću u konkretnoj akciji, što bi prelazilo okvire kaznenog djela za koje je proglašen krivim, odnosno, o učešću u izvršenju kaznenog djela iz čl. 122. OKZRH, međutim takovo faktično sudjelovanje ovog optuženika u konkretnoj akciji, s obzirom na izmijenjenu, povoljniju pravnu kvalifikaciju djela od strane državnog odvjetnika za ovog optuženika, moglo je samo imati odraza u odluci o kazni, kao što je to sud prvog stupnja već uzeo u obzir i obrazložio, pa zbog toga, što se u izreci i obrazloženju navodi i takova njegova aktivnost, ne čini izreku presude i obrazloženje proturječnim već upravo suprotno.

Slijedom izloženog, nije osnovana žalba opt. N.R. zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, budući da se žalbeni razlozi iz tih osnova međusobno isprepliću, dok se povreda kaznenog zakona i ne obrazlaže.

Međutim, ovaj je sud, ispitujući pobijanu presudu povodom žalbe optuženika a po

službenoj dužnosti našao, da djelatnost optuženika činjenično opisanu u izreci presude sada treba pravno označiti po čl. 187. st. 2. KZ koji je stupio na snagu 1. siječnja 1998. godine ("Narodne novine", br. 110/97).

Naime, s obzirom na zapriječenu kaznu od šest mjeseci do pet godina zatvora za ovo kazneno djelo, Kazneni zakon kojeg je primijenio ovaj Vrhovni sud ukazuje se blažim od Kaznenog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 32/93) koji je bio na snazi u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno odnosno, u vrijeme izricanja prvostupanjske presude, pa je stoga, sukladno čl. 3. st. 2. KZ kazneno djelo za koje je optuženik proglašen krivim trebalo pravno označiti po blažem kaznenom zakonu i, nakon razmatranja žalbi (optuženih i državnog odvjetnika) i stanja stvari, što će biti nastavno obrazloženo, po tom propisu mu izreći kaznu, kao što je to učinjeno pod toč. I. izreke ove presude.

Na žalbe stranaka zbog odluke o kazni

Kako optuženici nisu istakli ni obrazložili žalbeni osnov zbog odluke o kazni, to je ovaj sud razmotrio odluku o kazni u smislu čl. 369. ZKP/93 i povodom žalbe državnog odvjetnika glede opt. N.R., pa je prije svega našao, da je optuženicima S.S. i M.B. izrečena kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina u svemu primjerena.

Nedvojbeno je da se radi o iznimno teškom kaznenom djelu pri čijem su izvršenju optuženici ispoljili i iznimno visok stupanj surovosti i bezdušnosti kada su oštećenika dva dana tjerali, rukama vezanim lisicama, po planini kako bi im radi ostvarenja njihovih zločinačkih ciljeva, pokazivao mjesta s nehrvatskim stanovništvom, te ga nakon svega pucajući iz automatskih pušaka ustrijelili, te i dalje rukama svezanim lisicama, bacili niz provaliju, kako je i pronađen.

Stoga izricanje blaže kazne ne bi bilo opravdano s obzirom na potrebu adekvatne društvene osude počinjenog djela i pravednosti kažnjavanja njegovih počinitelja.

S druge pak strane, nije potrebna preocjena okolnosti relevantnih za odmjeru kazne glede opt. N.R. u pravcu njegovog težeg kažnjavanja, kako se to predlaže u žalbi državnog odvjetnika, budući da je sud prvog stupnja činjenici da je ovaj optuženik svojim postupkom i radnjama prešao okvire same pripadnosti zločinačkoj grupi, već dao dovoljan značaj.

Suprotno tomu, a jer je optuženikovo djelo sada po zakonu blaže kazneno djelo, za koje je zapriječena i blaža kazna (prije najmanje jedna godina, znači do petnaest godina, a sada kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina) trebalo je, imajući u vidu i činjenicu da je optuženik svojom obranom doprinio otkrivanju grupe i počinjenog zločina, prvostupanjsku presudu preinačiti u odluci o kazni u korist optuženika te mu sukladno svemu navedenom izreći nešto blažu kaznu, smatrajući da će tako odmjerenom kaznom od četiri godine i šest mjeseci u dovoljnoj mjeri utjecati na svijest ostalih građana o pogibeljnosti vršenja ovakvih kaznenih djela ali i na samog optuženika.

Zbog svega naprijed izloženog, sa žalbama stranaka postupljeno je kao u izreci, na temelju čl. 387. i 390. st. 1. ZKP/97.

U Zagrebu, 25. svibnja 2000.

Zapisničar:
vijeća:
Sanja Katušić-Jergović v.r.

Predsjednik
Katica Jelić v.r.